

ХУДОЖНІ ФУНКЦІЇ СЛУЖБОВИХ СЛІВ У ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ ЛІНИ КОСТЕНКО

У статті розглянуто спеціально не досліджені до цього часу художні функції такого класу морфологічних одиниць, як службові слова в поетичному мовленні Ліни Костенко. З'ясовано, що, крім автоматичного вибору службового слова, поетеса усвідомлено селекціонує їх з певною художньою метою. Це виявляється у виборі й «згущенні» на невеликому просторі тексту однакових одиниць, а також у повторах, зокрема на початку рядків, що охоплюють передусім сполучники й частки. Спостерігаються також випадки морфологічної відмінкової атракції за участі прийменника. Поширеною є багатосполучниковість, яка забезпечує ефект кінематографа або семантичне нагнітання емотивності поетичного тексту.

Ключові слова: поетичне мовлення, службові слова, селекція і «згущення» морфологічних одиниць, морфологічна атракція, багатосполучниковість, поетика Ліни Костенко.

Oleksenko O., Shokurov O. Artistic Functions of Function Words in Lina Kostenko's Poetic Speech. *The topicality of studying the functioning of grammatical units in poetic speech is caused by the need for further in-depth study of poetic language in general and the speech of individual Ukrainian authors, given that poetry is one of the ways of developing language as a system of elements, which include, in particular, morphological units. All the more important for understanding the ways of the Ukrainian national language development is a comprehensive study of the idiosyncrasy of such elite linguistic personalities as Lina Kostenko. The goal is to reveal the specifics of the poet's conscious selection of function words and their influence on the realization of the poetic idea as evidence of Lina Kostenko's individual creative style.*

*The results of the research show that the most regular way of function words actualization in Lina Kostenko's poetry is their choice, which is manifested in the selection and "condensation" of identical units in a limited space of the text, as well as in repetitions, in particular at the beginning of lines. This process involves primarily conjunctions and particles, most often the particle **не** and the conjunction **ні**. In Lina Kostenko's poetic speech there are cases of morphological prepositional case attraction, which express what is said and perform a rhythm-forming, and sometimes onomatopoeic function. Polysyndeton (multiple conjunction) is another characteristic feature of Lina Kostenko's poetic speech; it allows achieving cinematographic effect: when one creates the impression of scrolling through certain plots, pictures string together in one row, forming a continuous tape. In particular, a repeated conjunction*

can give the poem not only rhythm and tempo – slow or dynamic, but also provide a semantic injection of the emotionality of the statement. The perspective of researching the artistic functions of function words lies in the need for their systematization basing on the material of modern Ukrainian poetic speech, and in the study of the development of these functions in a diachronic aspect.

Key words: poetic speech, function words, selection and “condensation” of morphological units, morphological attraction, polysyndeton, Lina Kostenko’s poetics.

Вступ

Актуальність дослідження функціонування граматичних одиниць у поетичному мовленні спричинена необхідністю подальшого вивчення поетичної мови загалом і мовлення окремих українських авторів з огляду на те, що поезія – це один із способів розвитку мови як системи і її елементів, до яких належать, зокрема, і морфологічні одиниці. Дослідження в галузі поетичного мовлення доводять, що саме в поетичній творчості «мова минулого» переростає в «мову майбутнього» (Скоробогатова 2012: 23). Тим більше важливим для розуміння шляхів розвитку української національної мови є всебічне дослідження ідіостилю таких елітних мовних особистостей, як Ліна Костенко.

Проблеми реалізації поетичного змісту за допомогою певних граматичних форм і значень, «граматика поезії», давно хвилюють лінгвістів. Як відомо, сучасний підхід до опису поетичного мовлення, його лінгвістичного статусу закладений у роботах відомого представника Харківської філологічної школи О. О. Потебні (Потебня, 1985; Потебня, 1993) та його учня Д. М. Овсянико-Куликовського (Овсянико-Куликовский, 2006). До вивчення поетичного мовлення, і граматики поезії зокрема, долучилися в середині ХХ ст. також відомі лінгвісти Л. А. Булаховський (Булаховський, 1977), В. В. Виноградов (Виноградов, 1971), Ю. М. Лотман (Лотман, 1970), Р. О. Якобсон (Якобсон, 1983) та ін., а в сучасному українському науковому просторі відомі роботи з лінгвопоетики й прагмалінгвістики, де значною мірою розкриті й питання художньої вартості окремих морфологічних одиниць, О. В. Голікової (Голікова, 2011), С. Я. Єрмоленко (Єрмоленко, 1999), О. В. Калашник, (Калашник, 2021), Н. С. Мініної (Скоробогатова, & Мініна, 2017), А. К. Мойсієнка (Мойсієнко, 2006), О. А. Олексенко (Олексенко, 2021), І. А. Павлової (Павлова, 2011)

О. О. Скоробогатової (Скоробогатова, 2012), Г. М. Сюти (Сюта, 2007), О. В. Халіман (Халіман, 2019) та ін., багато з яких теж належать до Харківської філологічної школи.

Хоча ідіостиль Ліни Костенко, особливості її поетичного мовлення не раз ставали предметом аналізу лінгвістів, однак роль морфологічних форм і їхніх значень у кодифікації мови письменниці і її поетичного задуму досліджувалися лише побіжно, це питання потребує детальнішого окремого аналізу у світлі вивчення української художньої, зокрема поетичної, картини світу. Тема статті є окремим фрагментом такого дослідження. Оскільки службові слова як морфологічні одиниці в їхньому художньому функціонуванні в поезії Ліни Костенко не розглядалися, вважаємо цю тему **актуальною**, бо її висвітлення дозволить додати ще один елемент у мозаїку індивідуального стилю Ліни Костенко.

Предмет дослідження – способи актуалізації службових слів як чинник творення особливого мистецького світу поетеси.

Мета – виявити специфіку усвідомленої поетесою селекції службових слів та їхній вплив на оприявлення поетичного задуму як свідчення індивідуальної творчої манери Ліни Костенко.

Завдання роботи: з'ясувати погляди мовознавців на роль морфологічних форм і їхніх граматичних значень у розкритті поетичного задуму письменника; виокремити з поетичних текстів Ліни Костенко приклади селекції і «згущення» службових слів; описати випадки морфологічної атракції за участі прийменників, виявити її художню вартість; з'ясувати роль сполучників у створенні ефекту кінематографічності картин поетичного сюжету; окреслити художній потенціал повторюваних часток у поетичному мовленні Ліни Костенко.

Методи і прийоми дослідження

Серед методів превалює описовий, за допомогою якого зроблено огляд мовознавчих праць, дотичних до теми, й узагальнено наслідки одержаної інформації; цим же методом користувалися для опису художніх функцій досліджуваних морфологічних одиниць, їхньої систематизації. Метод прямого лінгвістичного спостереження застосовано для встановлення особливостей художнього функціонування службових слів у поетичних текстах. Інтерпретаційно-текстовим методом послуговувалися для виявлення поетичних смислів, що пов'язані з різними способами актуалізації аналізованих одиниць.

Виклад основного матеріалу

Рівні організації поетичного мовлення збігаються з рівнями системи української мови, однак в українському мовознавстві вони досліджені нерівномірно. Найповніше вивчено лексичний і синтаксичний рівні, меншою мірою – фонетичний. Морфологічний рівень довгий час уважався допоміжним, тому його одиниці розглядалися як форми існування лексичних одиниць або форми зв'язку слів у синтаксичній конструкції чи в тексті. Відомо, що О. О. Потебня, Л. А. Булаховський, Р. О. Якобсон та ін. звертали увагу на роль форми слова і граматичної семантики у вираженні поетичного задуму. У сучасному вітчизняному мовознавстві, на нашу думку, найбільш глибоко питання участі одиниць і категорій морфологічного рівня в будові поетичного тексту і його сприйнятті викладені передусім у роботах представниці Харківської філологічної школи О. О. Скоробогатової та її послідовників.

Дослідники виходять з того, що поетичний текст – це цілісна система і в ньому діє низка особливих закономірностей, одна з яких – закономірність взаємодії одиниць морфологічного рівня в поетичному мовленні як цілісному феномені.

Теоретичним підґрунтям нашої роботи стала висловлена й розроблена Р. Якобсоном ідея про «співположення граматичних форм» у поетичних текстах (Якобсон, 1983), поглиблена й деталізована в роботах О. О. Скоробогатової. Ми спираємося на елементи запропонованої дослідницею системи структурно-текстової організації морфологічних одиниць у поетичному мовленні як відображення специфіки ідіостилу автора: 1) граматичне зіставлення і протиставлення елементів граматичної опозиції; 2) морфологічне «згущення» однорідних граєм, створення однорідного морфологічного ряду і морфологічної домінанти; 3) морфологічне чергування (у тім числі його максимальний з погляду виразності випадок – граматичний ритм) (Скоробогатова, 2012).

Поетична актуалізація службових частин мови (чи, точніше, службових слів) розглядалася в мовознавстві фрагментарно, у поєднанні з іншими словами або з висловленням загалом, як вияв експресії поетичного мовлення чи як засіб ритмо-синтаксичної організації тексту. Поетичний потенціал службових слів на матеріалі російських

текстів більш докладно вивчила під керівництвом О. О. Скоробогатової Н. С. Мініна (Скоробогатова, & Мініна, 2017).

Розглянемо детальніше художні функції службових слів у віршових текстах «ікони» української сучасної поезії – Ліни Костенко.

Передусім звертають на себе увагу випадки морфологічної відмінкової атракції, які не так часто трапляються в поезії Ліни Костенко, але мають надзвичайно потужну художню силу, бо актуалізують висловлене і виконують ритмоутворювальну функцію. Таким прикладом може бути перша строфа вірша «На березі Прип'яті...», де автор експлуатує художній сенс прийменника **на**, вживаючи його тричі з іменником у місцевому відмінку, але один раз відступає від норми і вживає його не перед іменником, а в постпозиції: **На березі Прип'яті спить сатана, / прикинувся, клятий, сухою вербою. / На березі Прип'яті – березі – на - / ріки, що колись була голубою**. Так само порушенням норми є вживання прийменника з прислівником, однак у цьому разі граматику поступається художній функції сполуки: **Знову пішла Україна по колу. / Знову і знову, ще раз у ніколи?! (Хочеться чуда і трішки вина)**.

У поетичному мовленні Ліни Костенко трапляється «згущення» службових слів на основі їхньої селекції, що дає змогу посилити семантику, наприклад, прийменниково-іменникових сполук або семантику слів, поєднаних повторюваними сполучниками чи частками. Наприклад, прийменник **про**, повторюючись сім разів з різними іменниками в одному горизонтальному ряду, служить для посилення семантики непрямих об'єктів дії. Особливо таке увиразнення досягається за рахунок парцеляції прийменниково-іменникових сполук як речень: **Над містом розмовляють голуби. / Про що, не знаю. Про цікаві речі. / Про той собор. Про людство. Про війну. / Про білий світ, про небо з далиною (Львівські голуби)**.

Розглянемо детальніше поетичне навантаження часток, зокрема заперечної частки **не**. Н.С. Мініна зазначає, що «згущення» заперечних часток часто посилює однорідність граматичного ряду у вірші, а також сприяє виділенню й формуванню домінантних граматичних форм – заперечних конструкцій (Скоробогатова, & Мініна, 2017: 28). Випадки «згущення» службових слів, зокрема часток, часто супроводжуються їхньою локалізацією у вертикальних і горизонтальних віршових рядах, що теж є доказом авторської селекції морфологічних

засобів для вираження своєї інтенції. Особливо художньо насиченим є вживання заперечної частки **не** у сполученні з прийменником **до** (**не до**). Таке поєднання вимагає від іменника родового відмінка (*не до тебе, не до читання, не до прогулянки*) і набуває значення чогось недоречного, не на часі. У поезії Ліни Костенко «Заночували птиці на лимані» така конструкція локалізується в горизонтальному ряду, її поетична актуалізація пов'язана з тим, що **не до** «відривається» від іменників і починає вживатися самостійно, це оказіональне морфологічне вживання ніби транслює звуки птахів, які відлітають: *Нам не до сну, нам не до, не до, не до! / Не геллочить, Господь нам явить небо*. Таке порушення граматичних норм, як відомо, називається морфологічною атракцією.

Звертає на себе увагу й уживання частки **не** на початку кількох рядків. Таке «згущення» має смислове навантаження залежно від модальності всього тексту вірша. Це може бути заперечення чогось, заборона якоїсь дії, наказ, заповіт, спонукання до невиконання дії тощо. У поезії Ліни Костенко така локалізація частки **не** спостерігається не часто, однак деякі випадки прокоментуємо. У вірші Ліни Костенко «Кобзарю, знаєш...» часткою **не** починаються 5 рядків заповіту Кобзаря, у яких сконцентовано його пораду-наказ нащадкам-поетам: – *А ви гартуйте ваші голоси! / Не пустослів'ям пишиш та барвистим, / не скаргами, / не белькотом надій, / не криком, / не переспівом на місці, / а заспівом в дорозі нелегкій*. Якщо зазвичай частка **не** вживається з поетичному мовленні з дієсловами, виражаючи заперечення дії, то в цьому разі дієслово має стверджувальне імперативне значення, а частка сполучається з іменниками, ня які ця дія не має поширюватися. Такий анафоричний повтор заперечної частки акцентує зміст висловленого, надає йому експресії. Цьому сприяє й парцеляція синтаксичних конструкцій, яка завжди виражає експресію тексту.

А. К. Мойсієнко висловив думку, що «семантика заголовного рядка ліричного тексту може визначати смислову й експресивно-емоційну домінанту всього твору, презентувати певну тезу, яка підтверджується чи заперечується... бути точкою опори для численних асоціативних ідей. При цьому важливу роль відіграє граматичний статус першого рядка (з урахуванням... окремих морфологічних факторів» (Мойсієнко, 2006: 34). У поєднанні з дієсловом 1 особи однини теперішнього часу **знаю** початкова частка **не** визначає модальність

сумніву здійснення дії, що підтверджується наступним текстом, насиченим запереченням (зокрема цьому сприяє й заперечна частка **ні**), а початок наступної і останньої строфи знов-таки дієсловом з часткою **не** – **не покличу** відкидає сумнів і сприймається як реальний намір ліричної героїні: *Не знаю, чи побачу Вас, чи ні. / А може, власне, і не в тому справа. / А головне, що деś вдалечині / є хтось такий, як невтоленна спрага. / Я не покличу щастя не моє. / Луна луни туди не долітає. / Я думаю про Вас. Я знаю, що Ви є. / Моя душа й від цього вже світає* (Не знаю, чи побачу Вас, чи ні).

Початок першого рядка з частки **не** у поєднанні з предикативним прислівником **треба** й інфінітивом **класти** відразу розставляє акценти всього вірша – лірична героїня забороняє певні дії і увесь наступний текст розкриває причини такої заборони: *Не треба класти руку на плече. / Цей рух доречний, може, тільки в танці...* (Не треба класти руку на плече).

У поетичному мовленні досить часто автори звертаються до багатосполучниковості, до «згущення» сполучників, зазвичай однакових, що зв'язують однорідні члени речення або компоненти складносурядних речень із однотипними відношеннями, але може використовуватися і поєднання різних сполучників одного розряду. Це явище в стилістиці має назву полісиндетон. Мовознавці зазначають, що використання цієї стилістичної фігури уповільнює темп мовлення, дозволяє виділити значущі слова, надає урочистості, трапляються випадки, особливо в прозових текстах, стилізації таким чином під біблійні тексти, бо вживання повторюваного сполучника **і** – то ознака саме біблійних текстів, запозичена пізніше представниками давньої літератури І. Вишенським, Л. Барановичем, Л. Зизанієм та іншими. Однак у поетичному мовленні така стилізація й урочистий тон трапляються зрідка. На перший план тут, на нашу думку, виступає інше – стисле змалювання якихось картин природи чи життя людини, часто – це тло, на якому розгортається сюжет. Таким чином досягається ефект кінематографа: ми ніби прокручуємо перед собою певні сюжети, картинки, що розгортаються навколо ліричних героїв, на низуються в один ряд, утворюючи безперервну стрічку. Такий ефект стосується передусім сполучника **і**. Наприклад: *Зустрілись двоє, хлопець і дівча. / Та й ходять, ходять, і нема де сісти. / І сніг іде. І пєсик докуча. / І по дворах гасають хокєїсти. / Якась холєра дивиться*

з вікна. / І лід блищить. Машини роблять трюки. / І дець іде компанія блатна. / І холодно. І він їй гріє руки. / І кожне слово на тремку вагу. / І день сумний, і все-таки веселий. / І молодість застрягла у снігу, / мов коники дитячих каруселей (Зустрілись двоє...).

Крім того, повторюваний сполучник *і*, що поєднує в один ряд різні іменники інтегрованої негативної семантики, надає віршу не тільки ритму й темпу, а й забезпечує семантичне нагнітання емотивності вислову: *І жах, і кров, і смерть, і відчай, / І клекіт хижої орди. / Маленький сірий чоловічок / Накоїв чорної біди (І жах, і кров...).*

У поетичному мовленні Ліни Костенко полісиндетон часто поєднує номінативні речення в цілісну картинку: *Піски і я. І тиша. І баркас. / І ті, що вже не вернуться ніколи (Азовська баркарола). Або ж: І сонце, й сніг, і ожеледь, все разом. / І я не знаю, це весна чи ні? (І сонце, й сніг...).* Причому характерною ознакою ідіостилю поетеси є поєднання однаковими сполучниками в одному ряду іменників з конкретним значенням, що номінують предмети довкілля, й іменників з абстрактним значенням, які називають почуття ліричного героя. Таким чином автор «вписує» стан ліричного героя в один ряд зі станом природи, маніфестуючи цю єдність: *І ця печаль, прискіплива, як слідчий. / І ця строфа, оголена, як відчай. / І дикий хміль, примерзлий до воріт. / І на криниці необбитий лід (Так часом тяжко...).* Відзначаємо також і поєднання сполучником *і* в одному тексті як номінативних речень, так і складнопідрядних, де перша частина еквівалентна номінативному реченню, а також і двоскладних. Це надає тексту ефект живого малюнка, відбувається не просто нанизування назв предметів довкілля, що сприймаємо як фото, а їхня процесуальна номінація, тобто дієва кінематографічність: *Сороко, не кричи! Я в лісі не стороння. / Я знаю тут усіх, і знають мене всі. / І хори птиць, і цих дубів хороми. / І сосни, сосни, SOS! – тону у їх красі. / І річечка, де вранці-рано / бобри працюють філігранно. / І лис, і лось, і те осіннє поле. / І та над яром стежечка стрімка. / І той, що вже нізвідки і ніколи не вийде з лісу і не погука (Сороко, не кричи!).* Таке «згущення» сполучника *і* можна ілюструвати ще багатьма прикладами з поезій Ліни Костенко. Вважаємо цю рису характерною для поетичного мовлення письменниці, як і її схильність до вживання номінативних речень, усе разом це створює ефект кінематографа.

Хоча для поетичного мовлення, як ми вже згадували, використання сполучника **і** з метою стилізації біблійних текстів загалом не властиве, трапляється все-таки й таке його вживання. Наприклад, Ліна Костенко починає вірш «Місто Ур» з характерного для зачину релігійних, літописних, а часто й народнопоетичних текстів повторюваного сполучника **і**, що надає твору виразного історичного колориту, наближає його до літопису: *...І жив народ. І звався він шумери. / Все пережив, і війни, й землетрус. І древні воїни, що вмерли, / держали кубки біля вуст.* На наш погляд, перші два слова **і** не стільки виконують функцію сполучника (вони, власне, нічого не сполучають), скільки функцію частки, тобто сполучник у цьому разі партикулюється.

На думку ряду мовознавців, полісиндетон – це не тільки багатосполучниковість **і**, а й інших розрядів сполучника. Зокрема спостерігаємо таке «згущення» розділового повторюваного сполучника **ні**. За допомогою нього нанизуються із заперечною семантикою відсутності іменники з абстрактним значенням, які позначають людські цінності, до яких прагне кожна людина, але не кожна їх одержує, як і лірична героїня твору: *Ні щастя, ні волі, ні чуда, / ні часу, хоч би про запас. / Живу, все життя непочута, / причетністю вбита до вас. / Ні честі, ні мови, ні згоди, / самі лише смутки і пні. / Коханий мій рідний народе, ти збудешся врешті чи ні?! (Ні щастя, ні волі...).* Звертає на себе увагу кінцівка вірша – омонімічне сполучнику слово-речення **ні** бере на себе функцію завершального акорду поезії.

Мовознавці відзначають, що досить часто поети послуговуються для початку вірша вказівними частками **це, ось** (Скоробогатова, & Минина, 2017: 57). Така локалізація налаштовує читача на сприйняття тексту як розгортання того, на що вказують ці частки. У Ліни Костенко такого використання часток не так багато, однак їхній художній потенціал досить виразний. Наведемо приклад такого початку поезії: *Це не чудо, це чад, мені страшно такого кохання (Це не чудо...).*

Домінантою модальності вірша «І все на світі треба пережити...» виступає побажання, заклик, висловлений за допомогою повторюваної частки **хай**, яка починає три рядки строфи: *Хай буде все небачене побачено, / Хай буде все пробачене пробачено, / Хай буде вік прожито, як належить. / На жаль, від нас нічого не залежить,* які у свою чергу повторюються в тексті твору, слугуючи рефреном провідного мотиву.

Висновки

Досліджені поетичні тексти Ліни Костенко дають підстави для таких висновків. Найбільш регулярним способом актуалізації службових частин мови в поезії Ліни Костенко є їхня селекція, що виявляється у виборі й «згущенні» на невеликому просторі тексту однакових одиниць, а також у повторах, зокрема на початку рядків. Такий процес охоплює передусім сполучники і частки. Випадки «згущення» часток часто супроводжуються їхньою локалізацією у вертикальних і горизонтальних віршових рядах, що теж є доказом авторської селекції морфологічних засобів для вираження своєї інтенції. Особливо продуктивно таку функцію виконує частка **не**, яка має значну модальну силу, та сполучник **ні**.

Службові слова, зокрема прийменники, відіграють значну роль в акцентуванні лексичної і граматичної семантики повнозначних слів. У поетичному мовленні Ліни Костенко спостерігаються випадки морфологічної відмінкової атракції за участі прийменника, які увиразнюють висловлене й виконують ритмоутворювальну, а часом і звуконаслідувальну функцію.

Полісиндетон (багатосполучниковість) – ще одна поширена ознака поетичного мовлення Ліни Костенко, що дозволяє досягти ефекту кінематографа, коли створюється враження прокручування певних сюжетів, картинок, що нанизуються в один ряд, утворюючи безперервну стрічку. Зокрема, повторюваний сполучник **і** може надавати віршу не тільки ритму й темпу – повільного чи динамічного, а й здатен забезпечити семантичне нагнітання емотивності вислову.

Перспективу дослідження художніх функцій службових слів бачимо як у необхідності їхньої систематизації на матеріалі сучасного українського поетичного мовлення, так і вивчення в діахронічному аспекті розвитку цих функцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булаховський, Л. А. (1977). Мовні засоби інтимізації в поезії Тараса Шевченка. *Вибрані праці*. (Т. 2). (с. 573–593). Київ: Наукова думка.
2. Виноградов, В. В. (1971). *О теории художественной речи*. Москва: Высш. шк.
3. Голикова, О. Н. (2011). Номинативные и инфинитивные ряды в художественном тексте (Дисс. ... канд. филол. наук). Харьков: ХНПУ имени Г. С. Сковороды.
4. Єрмоленко, С. Я. (1999). *Нариси з української словесності (стилістика та культура мови)*. Київ: Довіра.
5. Калашник, О. В. (2021). Пронімінативи в українській інтимній поезії II пол.

XX – поч. XXI ст.: семантика і стилістика (Дис. ... канд. філол. наук). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 6. **Костенко, Ліна** (2019). *Триста поезій. Вибрані вірші*. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА. Видання 17. 7. **Лотман, Ю. М.** (1970). *Структура художественного текста*. Москва: Искусство. 8. **Мойсієнко, А. К.** (2006). *Слово в аперцепційній системі поетичного тексту. Декодування Шевченкового вірша*. Київ: Вид-во «Сталь». 9. **Овсяннико-Куликовский, Д.** (2006). *Язык и искусство. Семиотика и авангард: антология*. Под общей ред. Ю. С. Степанова (с. 212–215). Москва: Академический проект. Культура. 10. **Олексенко, О. А.** (2021). Морфологічні одиниці в поезиці Миколи Вінграновського. *Лінгвістичні студії – Linguistic studies*, 41. 56–64. 11. **Павлова, І. А.** (2011). Числівник у художньому тексті поетів-шістдесятників: структура, семантика, функції (Дис. ... канд. філол. наук). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 12. **Потебня, А. А.** (1990). *Теоретическая поэтика*. Москва: Высшая школа (Классика литературной науки). 13. **Потебня, А. А.** (1993). *Мысль и язык*. Киев: Синто. 14. **Скоробогатова, Е. А.** (2012). *Грамматические значения и поэтические смыслы: поэтический потенциал русской грамматики*: монографія. Харьков: НТМТ. 15. **Скоробогатова, Е. А., & Минина, Н. С.** (2017). *Грамматические значения и поэтические смыслы: стиховая актуализация служебных частей речи*: монографія. Харьков: ФЛП Бровин А. В. 16. **Сюта, Г. М.** (2011). Літературна мова vs мова поетична. *Культура слова*, 74, 51–59. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. 17. **Халіман, О. В.** (2019). *Грамматика оцінки: морфологічні категорії української мови*: монографія. Харків: «Майдан». 18. **Якобсон, Р.** (1983). *Поэзия грамматики и грамматика поэзии. Семиотика: Семиотика языка и литературы* (с. 462–482). Москва: Радуга.

REFERENCES

1. **Bulakhovskiy, L. A.** (1977). *Movni zasoby intymizatsii v poezii Tarasa Shevchenka* [Language Means of Intimization in Taras Shevchenko's Poetry] *Vybrani pratsi – Selected works*. (T. 2) (s. 573–593). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
2. **Vinogradov, V. V.** (1971). *O teorii hudozhestvennoj rechi* [On the Theory of Artistic Speech]. Moskva: Vyssh. Shk [in Russian].
3. **Golikova, O. N.** (2011). *Nominativnye i infinitivnye rjady v hudozhestvennom tekste* [Nominative and Infinitive Rows in an Artistic Text]. *Candidate's thesis*. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди [in Russian].
4. **Yermolenko, S. Ya.** (1999). *Narysy z ukrainskoi slovesnosti (stylistyka ta kultura movy)* [Sketches on the Ukrainian Speech (Stylistics and Language Culture)]. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].
5. **Kalashnyk, O. V.** (2021). *Pronominatyvy v ukrainskii intymnii poezii II pol. XX – poch. XXI st.: semantyka i stylistyka* [Pronominatives in Ukrainian Intimate Poetry of the second half of the XXth – the beginning of the XXIst centuries: Semantics and Stylistics]. *Candidate's thesis*. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian].
6. **Kostenko, Lina** (2019). *Trysta poezii. Vybrani virshi* [Three Hundred Poems. Selected Verses]. Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA. Vydannia 17 [in Ukrainian].
7. **Lotman, Ju. M.** (1970). *Struktura hudozhestvennogo teksta* [The Structure of an Artistic Text]. Moskva: Iskustvo [in Russian].
8. **Moisiienko, A. K.** (2006). *Slovo v apertseptsiinii systemi poetychnoho tekstu. Dekoduvannia Shevchenkovoho virsha* [Word in the Aperceptive System of a Poetic Text. Decoding Shevchenko's Verses]. Kyiv: Vyd-vo «Stal» [in Ukrainian].
9. **Ovsjaniko-Kulikovskij, D.** (2006). *Jazyk i iskusstvo. Semiotika i avantgard: antologija* [Language and Art. Semiotics and Avant-garde: anthology]. Pod obshhej red. Ju. S. Stepanova (s. 212–215). Moskva: Akademicheskij projekt. Kul'tura [in Russian].

10. **Oleksenko, O. A.** (2021). Morfolohichni odynytsi v poetytsi Mykoly Vinhranovskoho [Morphological Units in Mykola Vinhranovskii's poetics]. *Linhvistychni studii*, 41, 56–64 [in Ukrainian]. 11. **Pavlova, I. A.** (2011). Chyslivnyk u khudozhnomu teksti poetiv-shistdesiatnykiv: struktura, semantika, funktsii [Numeral in Artistic Texts of the Poets of the 60s: structure, semantics, functions]. *Candidate's thesis*. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian]. 12. **Potebnja, A. A.** (1990). *Teoreticheskaja pojetika [Theoretical Poetics]*. Moskva: Vysshaja shkola (Klassika literaturnoj nauki) [in Russian]. 13. **Potebnja, A. A.** (1993). *Mysl' i jazyk [Thought and Language]*. Kiev: Sinto [in Russian]. 14. **Skorobogatova, E. A.** (2012). *Grammaticheskie znachenija i pojeticheskie smysly: pojeticheskij potencial russkoj grammatiki [Grammatical Meanings and Poetic Senses: poetic potential of Russian grammar]*. Har'kov: NTMT [in Russian]. 15. **Skorobogatova, E. A., & Minina, N. S.** (2017). *Grammaticheskie znachenija i pojeticheskie smysly: stihovaja aktualizacija sluzhebnnyh chastej rechi [Grammatical Meanings and Poetic Senses: actualization of function words in verses]*. Har'kov: FLP Brovin A. V. [in Russian]. 16. **Siuta, H. M.** (2011). Literaturna mova vs mova poetychna [Literary Language VS Poetic Language]. *Kultura slova – Word culture*, 74, 51–59. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho [in Ukrainian]. 17. **Khaliman, O. V.** (2019). *Hramatyka otsinky: morfolohichni katehorii ukrainskoi movy [Grammar of Evaluation: morphological categories of the Ukrainian language]*. Kharkiv: «Maidan» [in Ukrainian]. 18. **Jakobson, R.** (1983). Pojezija grammatiki i grammatika pojezii [Poetics of Grammar and Grammar of Poetics]. *Semiotika: Semiotika jazyka i literatury – Semiotics: Semiotics of language and literature* (s. 462–482). Moskva: Raduga [in Russian].

Олексенко Олена Андріївна – кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри української мови імені професора Л. А. Лисиченко, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; вул. Валентинівська, 2, Харків, 61168, Україна.

Tel.: +38(097)2896846

E-mail: oleksenkoolena@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-6541-8040>

Oleksenko Olena Andriivna – Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Full Professor, Professor at the Professor L. Lysychenko Ukrainian Language Department, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; 2 Valentynivska Str., Kharkiv, 61168, Ukraine.

Шокуров Олександр Володимирович – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія (Українська мова і література), Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; вул. Валентинівська, 2, Харків, 61168, Україна.

Tel.: +38(066) 6597950

E-mail: Oleksandr.Shokurov@khp.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-2390-4769>

Shokurov Oleksandr Volodymyrovych – graduate of the Master's degree in specialty 035 Philology (Ukrainian language and literature) H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; 2 Valentynivska Str., Kharkiv, 61168, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 10 вересня 2023 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Олексенко О. А., Шокуров О. В. Художні функції службових слів у поетичному мовленні Ліни Костенко. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр.* Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2023. Вип. 59. С. 18–30. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2023.59.02>

АРА: Олексенко, О. А., Шокуров, О. В. (2023). Художні функції службових слів у поетичному мовленні Ліни Костенко. *Лінгвістичні дослідження*, 59, 18–30. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2023.59.02>